

Ми не повинні забувати, що якою би свобідною не живописала людську душу наша філософія, завдяки своєму народженню та розвою вона невіддільна від Всесвіту, що її породив.

Тейяр де Шарден

Дайте, дайте нам богів!
Нам — богів.
Досить з нас уже людей
І механізмів.

Д.Г. Лоуренс

Марно ви це читаєте.

Якщо ви читаєте це, аби дізнатися, що воно таке кохатися з месією — нашою месією, — вам не варто цього читати, бо чим ви тоді кращі за вуаєриста?

Якщо ви читаєте це, позаяк є шанувальником «Пісень» давнього поета, і вам докучає цікавість, як там повелось у подальшому житті гіперіонським прочанам, ви будете розчаровані. Я не знаю, як там повелось у житті більшості з них. Вони жили та по-вмирали майже за триста років до мого народження.

Якщо ви читаєте це, тому що бажаєте краще осягти послання Навчительки, ви так само лише згаєте час. Зізнаюсь, що вона значно більше цікавила мене як жінка, ніж як наставниця чи месія.

Зрештою, якщо ви читаєте це, аби довідатись, чим закінчилася її історія чи, припустімо, моя, то взялися ви не за той документ. Ніхто не знає, де кого доля чекає: мене не було поруч в її останню мить, а сам я дожидаю свого кінця навіть зараз, коли пишу ці рядки.

Я взагалі буду подивований, якщо ви це прочитаете. А втім, життя не вперше мене дивує. За кілька останніх років стільки немислимих подій стряслося, та й кожна наступна виявлялась дивовижнішою і невідворотнішою за попередню. Поділитися спогадами про них — оце я й маю на меті. А можливо, мета полягає навіть не в тому, аби поділитися — адже я знаю, що цих записів майже напевне ніхто ніколи не знайде, — а в простому бажанні відтворити хронологію тих подій, аби й самому довести їх до ума у власній голові.

«Звідки мені знати, що я думаю, доки не побачу, що я власноруч написав?» — сказав один стародавній автор, іще до Гіджри. Його правда. Я теж мушу побачити

викладену на письмі всю хронологію подій, й аж тоді знатиму, що про них думати. Хай минувшина постане на папері, аби я міг повірити, що все це насправді було зі мною і що це мої соталися нерви.

Якщо ви читаєте це, прагнучи того, що і я — дати хоча б сякий-такий лад тому кількарічному хаосові, дошукатися якоїсь системи в тій плутанині зазвичай випадкових подій, що верховодили нашим життям упродовж кількох останніх стандартних десятиріч, — що ж, у такому разі ви, можливо, читаєте це й не марно.

* * *

Із чого розпочати? Мабуть, зі смертного вироку. Але з чийого — мого чи її? А якщо і з мого, то з якого саме? Їх же було декілька, є із чого обирати. Напевно, останній припасується щонайкраще. Тож почнемо з кінця.

Я пишу це в котячій коробці Шредінгера, що рухається по високій орбіті навколо Армагаста — планети, яка перебуває в ізоляції. Котяча коробка не надто скидається на коробку; це радше яйце з гладенькою шкаралупою — шість на три метри завбільшки. Згадане яйце слугуватиме мені Всесвітом до самої смерті. Більшу частину мого світу займає спартанська комірчина із чорним кубом рециркулятора води й повітря, лежаком, синтезатором їжі та вузьенькою відкидною дошкою, що слугує мені водночас як кухонний і письмовий стіл; ще тут є унітаз, умивальник і душ — ці вигоди з якогось дива відгороджені фібропластовою переділкою, чого я не в змозі збагнути. Сюди до мене жодні гості ніколи не завітають, тому така турбота про дотримання правил пристойності, як і про право на приватність, видається дошкульним жартом.

У мене є планшет для письма і стилус. Закінчивши сторінку, я переводжу її на мікрорезинковий аркуш — їх виробляє рециркулятор. Стос аркушів, кожний за-втовшки з водяну плівку, повільно зростає, і це єдина зміна надовкіл.

Пробірки з отруйним газом побачити неможливо. Її закріплено в статично-динамічній оболонці котячої коробки та з'єднано з повітряним фільтром таким чином, що навіть доторк до неї випустить у повітря ціанід. Так само як і спроба пробити отвір в оболонці моєї в'язниці. Енергетичний ланцюг оболонки містить також лічильник радіації, таймер та ізотопний елемент. Я не знаю, коли генератор випадкових чисел на таймері змусить спрацювати лічильник. Я не знаю, коли відсунеться свинцевий екран, що захищає крихітний ізотоп. Я не знаю, коли ізотоп вивільнить частинку.

Але тієї миті, коли частинка вивільниться з ізотопу, я дізнаюся, що лічильник спрацював. У повітрі запахне гірким мигдалем — на секунду чи дві, доки газ не вб'є мене.

Сподіваюся, що це станеться ментально.

У певному значенні, згідно зі стародавнім парадоксом квантової фізики, наразі я ні живий, ані мертвий. Я перебуваю у відстроченому стані, утвореному хвилями ймовірності, котрі перекривають одна одну; у стані, подібному до того, що був створений в уявному експерименті Шредінгера. Та оскільки стіни моєї коробки — це не тільки поверхні, що обмежують простір всередині, а й згусток детонуючої енергії, здатної вибухнути за найменшого втручання, ніхто ніколи не заирне до коробки подивитися, живий я чи мертвий. Теоретично за мою страту ніхто безпосередньо не відповідає, і тільки незмінні закони квантової теорії

кожної мікросекунди вирішують помилувати мене чи винести присуд. Спостерігачів тут немає.

Але я сам — спостерігач. Я чекаю на цей особливий колапс хвиль імовірності з чимось більшим, аніж просто відсторонена цікавість: адже в ту мить, коли почується шипіння ціаніду, але він ще не досягне моїх легень, серця та мозку, я нарешті зрозумію, як улаштований Всесвіт.

Принаймні стосовно мене. А це, коли вже на те пішлося, єдине, що треба досягнути у Всесвіті більшості з нас.

А тим часом я їм та сплю, і випорожнююсь, і дишаю, і виконую щоденний ритуал, не вартий того, аби фіксувати його в пам'яті. Але особлива іронія полягає в тому, що наразі я живу — якщо «живу» є прийнятним словом — тільки для того, аби пам'ятати. І писати про все, що я пам'ятаю.

Якщо ви читаєте це, то майже напевне маєте на те причину, хай вона і хибна. Але так уже буває з багатьма речами в житті, що причина, з якої людина робить те чи інше, — не є аж настільки важливою. Важливим є сам факт цієї роботи. Зрештою, лише непорушні факти — у нашому випадку те, що я написав, а ви це читаєте — мають значення.

Так із чого ж розпочати? Із неї? Вона — та, про кого ви, мабуть, хотіли б прочитати, і, крім того, — єдина людина в моєму житті, яку я хочу пам'ятати. Понад усе й понад усіх. Та, можливо, я почну з тих подій, що привели мене до неї, а потім і сюди, змусивши толочитися всією Галактикою, як, утім, і за її межами.

Гадаю, мені варто почати спочатку — із мого першого смертного вироку.

Мене звати Рол Ендіміон. Моє ім'я римується з «Пол». Я народився на планеті Гіперіон 693-го року за нашим місцевим календарем, або 3099-го року після Різдва Христового за літочисленням до Гіджри, або через 247 років опісля Падіння, якщо числити так, як це робить більшість із нас в епоху Пакса. Коли я подорожував разом із Навчителькою, про мене казали, що я з пастухів, і це правда. Майже. Я походжу з родини мандрівних вівчарів, де на хліб заробляли, випасаючи отари на оболонях та луках у найвіддаленіших закутках континенту Аквіли. Там я виріс, і мені в дитинстві теж доводилося приглядати за вівцями. Цих лагідних ночей під зоряним небом Гіперіона мені не забути ніколи! Коли мені виповнилося шістнадцять (за гіперіонським календарем), я втік із дому й завербувався до Місцевої гвардії, контрольованої Паксом. Ці три роки збереглись у пам'яті переважно як нудьга без кінця-краю, за винятком хіба тих невеселих чотирьох місяців, коли мене послали на шельф Крижаний Пазур на Урсі приборкувати місцевих бунтівників. Після того як мене витурили з гвардії, я подався працювати охоронцем і круп'є чи не до найкрутішого казино в Дев'ятихвістці, потім відбув два сезони дощів шкіпером на баржі у верхів'ях Кансу, а відтак подався ще й у науку до ландшафтного архітектора Аврола Г'юма і як його підмайстер розмічував сади в маєтках на мисі Дзьоб. Але «пастух», напевне, більше припав до смаку літописцям Навчительки, коли вони взялися виписувати біографії найближчого кола її послідовників. Пастух — це так по-біблійному, ну майже як пастир!

Хай мене називають пастирем. Я не заперечую. Проте в цій історії я виступатиму пастирем, чию паству

складала одна-однісінька ягниця, безмірно дорогоцінна. А я — я радше загубив її, аніж знайшов.

У той час, коли моє життя змінилося назавжди, а ця історія розпочалася насправді, мені виповнилося двадцять сім, і хоча я був доволі рославим як на уродженця Гіперіона, проте більше нічим не вирізнявся — хіба що мозолями на руках і химерними ідеями в голові. Працював я тоді провідником: водив мисливців болотами навколо затоки Тоскагай, що десь за сто кілометрів від Порт-Романса. У цю пору свого життя я вже знав дещо про секс і значно більше про зброю, на власній шкурі випробував, яку силу має бажання панувати в стосунках між чоловіком і жінкою, навчився для виживання користуватися кулаками та мізками, хай і курячими, цікавився безліччю різних речей і почувався безпечно, позаяк був переконаний, що решта мого життя не готує мені великих сюрпризів.

Я був дурний.

Якщо б спробувати описати, ким я був на осінь мого двадцять восьмого року, то простіше перелічити, чого я тоді не робив. Я ніколи не залишав Гіперіона і навіть мріяти не смів, що зможу подорожувати в космосі. Мені, звісно, доводилося заходити до соборів Церкви; Пакс дотягнувся своїм цивілізаційним поступом навіть до найглухіших закутків, якими тинялася моя родина після того, як сто років тому місто Ендіміон було розграбоване і зруйноване, — проте я не прийняв ані вчення Церкви, ані хреста. Я трохи знався з жінками, але ніколи не кохав. Щодо мого навчання, то воно звелось лише до бабусиних напучувань, а решту знань я здобув самостійно, переважно із книжок. Читав я тоді запоєм і вважав, що у свої двадцять сім знаю все.

Я не знав нічого.

Ось так, на двадцять восьмому році життя, ранньої осені, закостенілий у власному невігластві, непо-

хитний у своїй переконаності, що жодних серйозних змін мені й годі чекати, я скоїв вчинок, який вартував смертного вироку і став початком мого справжнього життя.

* * *

Болота поблизу затоки Госкагай — небезпечна і нездорова місцина, і була вона такою ще задовго до Падіння. Попри це сотні мисливців-багатіїв щороку пруться сюди — деякі навіть з інших планет — заради полювання на качок. Майже всі протокрижні вимерли ще сімсот років тому відразу після того, як їх відтворили й випустили з корабля-ембріоносця — чи то не зуміли адаптуватися до клімату Гіперіона, чи то потрапили на зуби місцевим хижакам, — але серед боліт північної та центральної частини Аквіли невеличка їхня колонія все ж таки вижила. Тому мисливці сунули сюди хмарою. Я ж був у них за провідника.

Разом з іще трьома напарниками ми перетворили на базу покинуту плантацію фібропласту, що придулилася на вузькій смужці суходолу — сланці вперемішку з глиною та багнукою, — між власне мочарами та притокою Кансу. Решта провідників опікувалися рибалками та тими мисливцями, котрі вистежували велику дичину, тому впродовж сезону полювання на качок плантація й довколишні болота були у повному моєму розпорядженні. Болота ці — типові для субтропиків непролазні зарості челми, де-не-де помережані перелісками із яз-дерева. Подекуди над плавнями височіють окремішні скелі, увінчані гігантськими прометеями. На початку осені, коли перші хрусткі приморозки стягують трясовину, саме на цих болотах зупиняються перепочити зграї крижнів під час свого

перельоту з південних островів до неприступних закутків плато Розкрилля.

Того дня я розбудив чотирьох «мисливців» за півтори години до світанку. Приготував сніданок — шинка, тости, кава, — але чотири вгодовані крутовани лише ремствували та чортихалися, втім, таки глитаючи їжу, наче ті вовки. Мені довелося нагадати, що треба перевірити й почистити зброю: троє з них мали дробовики, а в четвертого стачило розуму притягти з собою старовинну лазерну рушницю. Поки вони нудили світом і поглинали сніданок, я вийшов із хижі й присів біля задньої стіни з Іззі, сукою ретривера, яку взяв іще цуцням. Іззі знала, що ми збираємось на полювання, тому для заспокоєння я погладжував її по голові та шиї.

Починало розвиднюватися, коли ми залишили позаду плантації, що геть заросли без догляду, і наша плоскодонка відчалила від берега. У темних просвітах між гіллям і над деревами сріблилося павутиння. Мисливці — пан-Ролман, пан-Герріґ, пан-Рашомін та пан-Понеску — всілися попереду, на банці, а я працював жердиною. Нас із Іззі відгороджувала від цієї компанії купа плотиків, навалених на дні човна. До вигнутої поверхні дисків там і сям поприлипали залишки грубих пластикових волокон. Ролман і Герріґ мали на собі дорогі накидки з хамелеонової тканини, хоча поки ми були серед трясовини, вони не активізували полімеру. Попереду зачорніла чиста вода. Тут зазвичай сиділи крижні, і я попросив пасажирів не розмовляти голосно. Усі четверо вороже зиркнули на мене, але стишили голоси, а згодом й узагалі замовкли.

Коли я зупинив човен просто навпроти болітця, зручного для стрільби, було вже так світло, що хоч читай. Я спустив на воду плотики для мисливців, відтак застібнув водонепроникний комбінезон і ковзнув

у воду — глибина була мені по груди. Іззі висунулася над бортом, очі у неї горіли, але я рукою показав, що стрибати до мене не можна. Вона аж тремтіла від нетерпіння, але послухалася.

— Будь ласка, віддайте мені вашу рушницю, — сказав я пан-Понеску, бо він мав сідати на плотик першим. Ці «мисливці», які вибиралися на полювання раз на рік, ледь утримували рівновагу, вмощуючись на плотиках, і я не хотів, аби вони виконували цей маневр зі зброєю в руках. Раніше я проінструктував їх, що зброя має бути незарядженою й стояти на запобіжнику, але коли Понеску передав мені свою рушницю, то індикатор набійника світився червоним, вказуючи, що він заповнений, а запобіжник — знято. Я витяг набій, поставив рушницю на запобіжник, засунув її до водонепроникної торби, що висіла у мене через плече, і взявся притримувати плотик, поки на нього перебирався найважчий із мисливців.

— Зараз повернуся, — неголосно сказав я трьом іншим і, тягнучи за собою з допомогою канату плотик, рушив убрід крізь зарості челмового листя. Мисливцям можна було б дозволити самим розсістися на плотиках, як вони того забажають, але трясовина навколо рясніла гейзерами та вирами, здатними завиграшки засмоктати і гребця, і його жердину. Кліщі-дракули, завбільшки з повітряну кульку, тільки повну крові, лише чатували, аби зістрибнути з похиленого над водою віття на будь-кого, хто рухатиметься болотом. Із тих самих гілок звисали ще й підв'язкові змії, яких необізнана людина нізащо не змогла б відрізнити від листя челми, а вода аж кишіла бійцівськими рибами-кулями, котрі могли легко відтяти палець, щойно почнеш ловити гав. Та й інших сюрпризів для новачків тут вистачало. До того ж я вже переконався на власному досвіді, що більшість цих мисливців вихідного

дня розміщує свої плотики таким чином, аби перестріляти один одного, як тільки над ними з'явиться перша зграя крижнів. Моя робота полягала в тому, щоб цього не допустити.

Я припаркував Понеску біля південного краю намулу, серед клубовиння папоротей, які могли слугувати укриттям, так, аби йому відкривався добрий вид на найбільше дзеркало чистої води, показав, куди я збираюся розставити інші плотики, попередив, що він має вести спостереження крізь шпарину в тенті й не розпочинати стріляти, доки всі мисливці не займуть своїх позицій, а тоді повернувся по інших. Рашоміна я розмістив праворуч від Понеску, десь у двадцяти метрах від нього, тоді знайшов зручне місце для Ролмана, ближче до протоки, і пішов по останнього, отого, з ідіотською лазерною рушницею. По пан-Герріга.

Сонце мало зійти хвилин за десять.

— Нарешті згадав про мене, чорт забирай! — гаркнув пузань, коли я пробився до нього крізь латаття. Він уже встиг перебратися на пліт, замочивши штани з хамелеонової тканини. Бульбашки метану вказували на великий грязьовий вир між його плотиком та чистою водою, тому мені щоразу доводилося давати гак, аби пройти влежаною багнукою.

— Тобі платять не за те, щоб тебе десь чорти носили, — бурчав він далі, перекочуючи в роті товстелезну сигару.

Я кивнув, підійшов ближче, висмикнув запалену сигару з-поміж його зубів і закинув подалі від метанового пухиря. Нам пощастило, що бульбашки не спалахнули.

— Качки можуть унюхати дим, — зауважив я, ігноруючи відпалу щелепу та побуряковіле обличчя.

Впрігшись у буксирні канати, я відтягнув його плотик на відкриту місцевість, прокладаючи грудьми шлях крізь червоні та бурі водорості, що вже встигли вкрити поверхню з того часу, як я йшов тут востаннє.

Пан-Герріґ провів рукою по своїй дорогій, але ні до чого не придатній лазерній залізячці й уставився на мене.

— Хлопче, стули свою трахану пельку або я її тобі сам стулю, чорт забирай, — просичав він.

Краї його накидки та куртки з хамелеонової тканини розійшлися, і я помітив у нього на шиї золотий блиск подвійного хреста Пакса та червоний рубець хрестоформи на грудях. Пан-Герріґ був християнин, із воскреслих.

Я мовчки дотяг його плотик до позиції просто ліворуч від протоки. Тепер усі ці чотири снайпери могли стріляти в напрямку водойми, не ризикуючи вцілити один в одного.

— Наставте тент і дивіться крізь проріз, — сказав я, відв'язуючи лінь від своєї лями й закріплюючи його довкола кореня челми.

Пан-Герріґ щось гмикнув, але камуфляжний тент так і залишився висіти згорнутим на куполоподібному каркасі.

— Не стріляйте, доки я не розставлю опудал, — вів далі я. Я показав йому, де сидять інші на своїх плотиках, і продовжив: — І не стріляйте в напрямку протоки. Там буду я з човном.

Герріґ не відізався ані словом.

Знизавши плечима, я побрів до човна. Іззі сиділа там, де їй було наказано, але я бачив по напружених м'язах спини та блискучих очах, що вона має настрій вискочити з човна й носитися туди-сюди, мов цуценя. Я почухав їй шию, не сідаючи у човен.

— Зачекай ще кілька хвилин, дівчинко, — шепнув я. Оскільки я не скомандував залишатися на місці, вона перебігла на ніс і сиділа там, поки я тягнув плоскодонку до чистої води.

Тепер, коли слабке досвітнє півсвітло набирало сили й перетворювалося на молочно-біле сяйво, променистого павутиння вже не було видно, а мерехтливі смуги від метеоритного дощу блідли на очах. Симфонія із сюрчання комах та кумкання амфібій, що лунала з прибережних заростів, стихала, поступаючись ранковому переключу птахів, до якої інколи додавався ляск риби-кулі — вона надимала свій резонатор, аби настрахати ворога. Східний небокрай потроху набував звичайного кольору ляпис-лазурі.

Я заховав човен серед листя папороті, подав Іззі знак залишатися на носі й видобув із-під банки чотири опудала. Тут уздовж берегової лінії трималася тонка плівка припаю, але далі криги не було, і я почав розставляти муляжі, вмикаючи їх. Вода не сягала мені вище грудей.

Тільки-но я встиг забратися до човна і влягтися поруч з Іззі під прикриттям густого листя, як прилетіли качки. Іззі почула їх першою. Усе тіло її напружилося, а ніс вона націлила вгору, наче бажаючи винюхати качок із повітря. За мить почувся шелест крил. Я подався вперед і визирнув крізь ламке листя.

Посеред озерця води плавали, рухаючи головами, мої муляжі. Один із них вигнув шию і видав поклик саме тоді, коли над купою дерев із південного боку з'явилися справжні крижні. Троє з них змінили напрямок свого польоту, розправили крила, щоб загальмувати, і невидимими рейками ковзнули долі, до болота.

Я відчув нервову тремтіння, як зазвичай у такі моменти: в горлі пересохло, серце важко гупнуло і після миттєвого перебою відізналося відчутним бо-

лем. Більшу частину свого життя я провів у глушині, спостерігаючи за дикою природою, але зустріч із такою красою завжди зачіпала в мені щось настільки потаємне, що я не міг навіть слів підібрати. Поруч зі мною, наче статуетка зі слонової кістки, застигла Іззі.

Тоді почулася канонада. Троє з дробовиками почали стріляти разом, не зволікаючи і з шаленою швидкістю — лише гільзи встигали вискакувати. Лазерна рушниця протинала повітря над трясовиною, фіолетовий промінь чітко вирізнявся на тлі ранкового туману.

У першого крижня, мабуть, влучили двічі або й тричі: птаха просто розірвало, перетворивши його на купу пір'я і тельбухів. Крила другого склалися, і він упав. Його краса та зграбність зникли, наче їх і не було. Третій крижень ковзнув праворуч і донизу, майже до води, і, махаючи крилами, знову почав набирати висоту. Промінь лазера хльоснув йому вслід, безшумно, наче косою стинаючи листя та гілля. Дробовики озвалися знову, але крижень, здавалося, перегравав мисливців: спікірувавши аж до води, а відтак круто взявши праворуч, він полетів просто на протоку.

Просто на нас з Іззі.

Птах летів у двох метрах над водою, не вище. Його крила били щосили, та й він весь аж вигнувся у спробі врятуватися, і я зрозумів, що він спробує пролетіти під деревами та втекти над протокою. Через таку незвичну траєкторію польоту крижень опинився відразу між кількома стрільцями, проте всі четверо не припинили палити зі своєї зброї.

Правою ногою я відштовхнув плоскодонку й вивів з-під гілля, що її закривало.

— Припинити вогонь! — гаркнув я командним голосом, якого навчився під час своєї куцої сержантської кар'єри у Місцевій гвардії. Двоє мисливців послухалися. Проте один дробовик і лазерна рушниця

стріляли й далі. Крижень, ані на йоту не змінюючи напрямку польоту, пролетів у метрі ліворуч від нашого човна.

Тілом Іззі пробіг дроз, вона ширше розкрила пащу, наче дивуючись тому, що качка з шумом пролетіла так близько від нас. Дробовик припинив стріляти, але я побачив, як фіолетовий промінь крізь туман, що підіймався над водою, описує дугу і наближається до нас. Я закричав і смикнув Іззі, намагаючись укласти її на дно, між банками.

Крижень виринув із тунелю з низького гілля челми за нашими спинами і забив крилами, набираючи висоту. Раптом у повітрі запахло озоном, й абсолютно пряма вогняна лінія протяла корму човна. Я кинувся навznak на його дно, схопивши Іззі за ошийник і підтягуючи її ближче до себе.

Фіолетовий промінь пройшов у якомусь міліметрі від моїх зсудомлених пальців та ошийника Іззі. На коротку мить схвильований погляд Іззі став запитальним, а тоді вона спробувала сховати голову мені на грудях, як робила це щеням, коли почувалась винною. При цьому рухові її голова й частина шиї вище ошийника відокремилася від тіла і впала набік із м'яким сплеском. Я все ще тримався за ошийник і відчував на собі вагу тіла Іззі, поки її передні лапи тремтіли в мене на грудях. Тоді з артерій чисто перетятої шиї гейзером жбухнула кров, і я покотився вбік, відштовхуючи від себе безголове тіло собаки, яке ще здригалось. Кров була тепла й мала присмак міді.

Промінь лазера знову хльоснув повітря, рухаючись у зворотному напрямку, зрізав зі стовбура товсту гілку челми в метрі від плоскодонки, а тоді зник, наче його ніколи й не було.

Я сів у човні й подивився на Герріґа. Поклавши лазерну рушницю на свої жирні коліна, він саме за-

палував сигару. Дим від неї змішувався з пасмами туману, що підіймався від трясовини.

Я сплигнув із човна у воду. Вона сягала мені грудей. Кров Іззі ще патьоками струмила з мене, коли я почав пробиратися до Герріґа.

Коли я наблизився, він підняв лазерну рушницю з колін і тримав її перед собою, на рівні грудей. Чоловік заговорив, виштовхуючи слова по боках затиснутої між зубами сигари.

— То ти нарешті зберешся позбирати моїх качок? Чи вони так і бовтатимуться у грюбаній воді, поки не...

Тільки-но я зміг дістати до чоловіка, як лівою рукою вхопив його за хамелеонову накидку й смикнув на себе. Він спробував націлити на мене лазерну рушницю, але я перехопив її правицею і жбурнув далеко у трясовину. Герріґ щось вигукнув, сигара вивалилася йому з рота на плотик, а я стягнув чоловіка із сидіння у воду. Він виринув, захиляючись і випльовуючи водорості, і тут я його вгатив щосили, зацідивши просто в зуби.

Я відчув, що зідрав собі шкіру на кісточках пальців, але при цьому вибив йому кілька зубів, після чого Герріґ гепнув назад. Його голова з глухим стуком вдарилася об каркас плоту, і за мить він ще раз пішов під воду.

Я дочекався, щоб його морда знову з'явилася на поверхні, наче черево дохлої риби, а тоді занурив чоловіка у воду і потримав там, дивлячись, як підіймаються догори бульбашки, як він вимахує руками та безладно молотить пухкими руками по моїх зап'ястках. Троє чоловіків зчинили гвалт, викрикуючи щось зі своїх плотів, але я не звертав на них уваги.

Коли руки Герріґа безсило впали, а вервечка бульбашок геть не витоншала, я відпустив його і зробив крок убік. Якусь мить я думав, що він залишиться під водою, але пузань вигулькнув на поверхню й повиснув

на краю плотика. Він блював водою та водоростями. Я повернувся до нього спиною і побрів до інших.

— На сьогодні все, — сказав я. — Віддайте ваші рушниці. Ми повертаємось.

Кожен із трійці відкрив було рота, збираючись заперечувати, а тоді подивився в мої очі та заляпане кров'ю обличчя й простягнув свою рушницю.

— Заберіть свого приятеля, — мовив я останньому, пан-Понеску.

Я відніс рушниці на човен, розрядив їх і сховав у водонепроникний відсік на носі, а коробки з набоями поставив біля корми. Безголове тіло Іззі вже почало ціпеніти, коли я перекинув його через борт. На дні човна було повно крові. Я повернувся на корму, заховав набої і залишився там стояти, спираючись на жердину.

Незграбно налягаючи на весла, три мисливці нарешті примудрилися дістатись до човна, кожен на своєму плотику. Плотик із Геррігом вони тягли за собою. Зблідлий пузань розтягнувся долілиць, у той час як його голова звислася за борт. Чоловіки влізли до плоскодонки і взялися витягувати за собою плотики.

— Облиште їх, — сказав я. — Просто прив'яжіть до кореня челми. Я повернуся по них пізніше.

Вони відв'язали плотики й затягли на борт Герріга, наче якусь жирну рибину. Тишу порушували тільки голоси птахів та комах, і ще безнастанне блювання Герріга. Мисливці нарешті повсідалися й тихо загомоніли між собою. Орудуючи жердиною, я доправив човен із пасажирами на плантацію саме тоді, коли сонце пробилося крізь останні пелехи вранішнього туману, що підіймався від темної води.

І на цьому все б мало скінчитися. Але, зрозуміло, не скінчилося.

Я саме готував ланч на примітивній кухоньці, коли Герріг вийшов зі спального будиночка, тримаючи короткоствольний військовий голкомет. Ця зброя на Гіперіоні заборонена; Пакс не дозволяв мати флешетні пістолети будь-кому, за винятком Місцевої гвардії. Я помітив, що з порога спального будиночка спостерігають інші мисливці з переляканими блідими обличчями. І тут пан-Герріг ввалився в кухню, хитаючись і дихаючи випарами віскі.

Черевань не міг втриматися, аби перед тим, як мене вбити, не виголосити короткої мелодраматичної промови.

— Ти чортів син, клятий дикуне, — розпочав він, але я не став стояти і вислуховувати до кінця. Тієї миті, коли він стрелив від стегна, я вже був на підлозі, перекочуючись якомога далі вперед.

Шість тисяч сталевих голок на шматки рознесли грубку, сковорідку з тушонкою, яку я розігрівав на грубці, мийницю, вікно над мийницею, полиці на стіні та посуд на полицях. Їжа, пластик, порцеляна та скло градом сипонули мені по ногах, а я тимчасом по-пластунськи переповз під кухонний стіл і схопив Герріга за ноги саме в ту мить, коли він перекинувся через стіл, намагаючись осипати мене другим залпом голок.

Я різко смикнув його за коліна. Він із розмаху гепнувся на спину, здійнявши хмару пилу, що десятиріччями мирно спочивав на долівці. Чіпляючись за ноги супротивника, я перекотився навколішки, відтак наступив йому коліном на пах, а руками схопив за зап'ясток, намагаючись відібрати у нього зброю. Він міцно тримався за ствол, а його палець лежав на спусковому гачкові. Я відчув на обличчі подих Герріга,

що віддавав сигарою та віскі, коли він, переможно оскалившись, націлив на мене дуло. Я швидко навалився передпліччям на руку з голкометом, так що дуло щільно притиснулося до багатоярусних підборідь Герріґа. Наші очі на мить зустрілися, перш ніж у запалі боротьби він натиснув на спусковий гачок.

* * *

Я сказав одному з мисливців скористуватися рацією у вітальні, і за годину екраноліт служби безпеки Пакса вже сідав на вкриту травою галявину. На цілому континенті таких екранольотів було з дюжину, не більше, тому вигляд цього літального апарата Пакса, м'яко кажучи, добряче протверезував.

Вони надягли на мене кайданки, приліпили корковий контролер на скроню й засунули до камери у хвості екранольота. Я сидів там, нічого не чуючи, обліваючись потом, поки слідаки, котрі пройшли виучку в Паксі, спеціальними пінцетами намагалися зібрати з продірявлених стін і підлоги все, що лишилося від черепа пан-Герріґа і його розбризаного мозку, до найменшого уламка та шматочка. Після цього вони опитали інших мисливців і склали всі залишки пан-Герріґа у мішок. Я спостерігав за слідаками крізь подряпане плексигласове віконце. Підіймальні лопаті завертілися з жахливим шумом, повітря у вентиляційному отворі стало трохи прохолоднішим — саме вчасно, бо мені вже не було чим дихати, — й екраноліт злетів у повітря та зробив коло над плантацією, взявши курс на Порт-Романс.

* * *

За шість днів відбувся судовий розгляд моєї справи. Ролман, Рашомін і Понеску засвідчили, що

я брутально поведився з пан-Герріґом під час полювання і нападав на нього з кулаками. За їхніми словами, мисливського собаку було вбито під час сутички, застрільником якої був я. Вони стверджували, що, повернувшись на плантацію, я почав розмахувати забороненим голкометом, погрожуючи вбити їх усіх. Пан-Герріґ намагався відібрати у мене зброю. Я застрелив його впритул, буквально рознісши бідоласі голову.

Останнім свідчив Герріґ. Він ще не відійшов від шоку після воскресіння, що сталося три дні тому, і темний діловий костюм із накидкою лише підкреслював блідий колір його обличчя. Голос чоловіка тремтів, коли він підтверджував свідчення інших мисливців і розповідав, як я напав на нього. До жодного з чотирьох мисливців не можна було застосовувати «правдоказ» чи будь-які інші хімічні або електронні засоби перевірки — вони ж бо були відродженими християнами та мали гарну репутацію в Паксі. Я згодився свідчити під дією правдоказу або пройти повне сканування, але прокурор повважав, що вдаватися до таких хитромудрих процедур буде зайвим, і суддя, назначений Паксом, із ним погодився. Мій адвокат цієї ухвали не опротестував.

Суду присяжних не було. Судді знадобилося менше двадцяти хвилин, аби винести вердикт. Він оголосив мене винним і засудив до страти жезлом смерті.

Я встав і попросив відстрочити виконання вироку, аби повідомити про нього своїм тітці та кузенам на півночі Аквілі і побачитися з ними востаннє. Мені відмовили. Страту призначили на світанок наступного дня.

Того вечора до мене завітав священник із монастиря Пакса в Порт-Романсі, невисокий, дещо знервований чоловічок. Його світле волосся вже починало рідіти, а ще він трохи заїкався. Зайшовши до кімнати для побачень, він відрекомендувався як отець Тце і знаком відіслав охорону з приміщення, в якому не було жодного віконця.

— Сину мій, — розпочав він, і я ледь не розсміявся, бо священник був приблизно мого віку, — сину мій... чи готовий ти до того, що чекає на тебе завтра?

Бажання всміхатися зникло. Я стелю плечима.

Отець Тце пожував губами.

— Ти не прийняв Бога нашого, — вимовив він схвильовано.

Мені знову хотілося знизати плечима, але натомість я відізвався:

— Я не прийняв хрестоформи, отче. Це необов'язково одне й те саме.

Його карі очі дивилися наполегливо, ледь не з благанням.

— Це одне й те саме, мій сину. Господь явив нам цю таїну.

Я нічого не відповів.

Отець Тце поклав свій молитовник і торкнувся мого зап'ястка в кайданках.

— Ти знаєш, що коли цієї ночі розкаєшся і приймеш Ісуса Христа як свого особистого Спасителя, то через три дні від... від... завтрашнього дня ти воскреснеш для нового життя милістю Господа нашого, який подарує тобі прощення, — його карі очі незмигтно дивились на мене. — Ти знаєш це, чи не так, мій сину?

Я відповів йому поглядом на погляд. У сусідній з моєю камері якийсь ув'язнений пронизливо кричав три останні ночі. Я відчував страшенну втому.

— Так, отче, — відказав я. — Мені відомо, як працює хрестоформа.

Отець Тце енергійно похитав головою.

— Не хрестоформа, мій сину, а милість нашого Господа.

Я кивнув.

— А ви, отче, вже проходили крізь воскресіння?

Священик потупив очі.

— Ще ні, мій сину. Але я не боюся цього дня, — він знову поглянув на мене. — І ти не повинен боятися.

Я на мить заплющив очі. Я чи не щохвилини думав про це останні шість днів і ночей.

— Послухайте, отче, — промовив я. — Не хочу вас образити, але кілька років тому я вирішив не брати на себе хрестоформи, і не вважаю, що зараз слушний час передумати.

Отець Тце нахилився до мене, очі його горіли.

— Будь-який час є слухним, аби прийняти Господа, сину мій. Коли завтра зійде сонце, часу більше не буде. Твоє мертве тіло заберуть звідси й кинуть у море, де воно стане поживою для риб, що їдять мертвечину...

Це не була нова картинка для моєї уяви.

— Так, — погодився я. — Я знаю, яке покарання чекає на вбивцю, якщо він не навернеться. Але в мене вже є ось це... — я постукав по контролеру, який тепер постійно був закріплений у мене на скроні. — Я не хочу, щоб мені вживили ще й хрестоформу, аби почуватися рабом ще більше.

Отець Тце відсахнувся, наче я дав йому ляпаса.

— Присвятити своє життя Богові не означає бути в рабстві, — сказав він, від холодної люті навіть припинивши заїкатися. — Мільйони робили це навіть до

того, як нам було дароване видиме благословення негайного воскресіння. І мільярди з вдячністю приймають це благословення тепер, — він підвівся. — Ти маєш вибір, мій сину. Вічне світло з даром майже нескінченного життя в цьому світі для служіння Христу — або вічна темрява.

Я знизав плечима і відвернувся.

Отець Тце благословив мене, попросився — у голосі його бринів смуток навпіл із презирством — і пішов. Хвилиною пізніше мій череп пронизав гострий біль — це охоронці, натискаючи на контролер, змусили мене повернутися до своєї камери.

* * *

Не докучатиму вам тривалим переказом тих думок, що снували в моїй голові тієї безкінечної осінньої ночі. Мені було двадцять сім. Я любив життя, любив із такою пристрасстю, що інколи мав через це клопіт... хоча раніше в такі халепи я ніколи не потрапляв. Перші кілька годин цієї нескінченної ночі я шукав шлях до втечі — мабуть, саме так звір, замкнений у клітці, шкрябає кігтями сталеві ґрати. В'язниця височіла на стрімчастій скелі, усе в ній було зроблено з плексигласу, який неможливо було розбити, та зі сталі, яку неможливо було розламати. Вартові завжди озброєні смертельними жезлами, і я відчував, що за потреби вони їх застосують без жодного вагання. Навіть якщо б я і втік, то один дотик до кнопки на дистанційному пульті контролера скрутив би мене в нападі нестерпного головного болю, доки маячок вів би переслідувачів до моєї схованки.

Останні години минули в роздумах про безглуздість мого короткого нікчемного життя. Я ні про що не шкодував, але й похвалитися Ролу Ендіміону за

двадцять сім років життя на Гіперіоні теж не було чим. Головною темою мого життя, схоже, була та ж злісна впертість, яка змусила відмовитися від воскресіння.

То й що, що Церква вимагає від тебе присвятити ціле життя служінню, вперто шепотів голос у моїй потилиці, принаймні в такий спосіб ти отримувеш ціле життя! А тоді ще життя, і ще, і ще! Як ти міг відмовитися від такої угоди?! Будь-що краще за справжню смерть... твій труп, що вже почне розкладатися, стане поживою для міног, целакантів і морських хробаків. Поміркуй про це! Я заплющив очі і вдав, що сплю, аби втекти від криків, що відлунювали у моїх власних думках.

Ніч тяглася цілу вічність, але ранкова зоря, здавалося, зійшла таки дуже рано. Четверо вартових супроводили мене до камери, де відбувалися страти, прив'язали до дерев'яного стільця і щільно закрили сталеві двері. Якби я зміг позирнути за ліве плече, то помітив би обличчя, що дивилися на мене крізь плексиглас. Чомусь я очікував побачити священика — можливо, не отця Тце, але священика, представника Пакса, який запропонував би мені останній шанс на безсмертя. Але нікого не було. Лише частина моєї свідомості втішалася з цього. Я не був певен, що не передумав би останньої миті.

Метод страти був простий і механічний — можливо, не такий вигадливий, як коробка Шредінгера, проте дотепний. «Жезл смерті» — випромінювач із малим радіусом дії — був встановлений на стіні та спрямований на стілець, на якому сидів я. Я бачив, як спалахує червоним індикатор на комлозі. Арештанти із сусідніх камер ще раніше нашептали, як саме мене стратять, ще до оголошення вироку. Комп'ютер комлога мав вбудований генератор випадкових чисел. Коли генероване число явить собою просте число менше сімнадцяти,

увімкнеться смертепромінь. І кожний синапс у сірій речовині, яка формує особистість і пам'ять Рола Ендіміона, буде розплавлений. Знищений. Перетворений на нейронний еквівалент радіоактивного шлаку. Автономні функції зникнуть кількома мілісекундами пізніше. Моє серце зупиниться, і я припиню дихати майже одночасно з руйнацією мозку. Експерти стверджували, що смерть від смертельного жезла найбезболісніша з усіх можливих. Ті, кого воскресили після страти за допомогою смертельного жезла, зазвичай не хотіли розповідати про свої відчуття, проте камерами ширилися чутки, що смерть ця до біса болюча. Наче кожен ланцюжок у твоїх мізках вибухає.

Я дивився на комлог, що блимав червоним, і на робочий отвір смертельного жезла. Якийсь дотепник припасував до комлога дисплей, аби я бачив генеровані числа. Вони висвічувалися, наче номери поверхів у ліфті, що спускається в пекло: 26-74-109-19-37... Комлог був запрограмований у такий спосіб, що не генерував чисел, більших за 150. ...77-42-12-60-84-129-108-14.

Я не став дивитися далі. Зі стиснутими кулаками, борсаючись у негіддатливих пластикових ременях, я викрикував лайки, адресуючи їх стінам і блідим обличчям за плексигласовими вікнами. Я кляв довбану Церкву та її довбаний Пакс, довбаного боягуза, який вбив мою Іззі, клятих довбаних боягузів, які...

Я не побачив, як вигулькнуло на екрані те просте число. Я не почув м'якого гудіння смертельного жезла, коли він увімкнувся, утворюючи промінь. Хоча щось таки я відчув — наче холодок від наркозу рушив з потилиці всім тілом, із тією швидкістю, з якою мої нерви передавали сигнали. *Експерти брехали, а в'язні казали правду, встиг подумати я. Ти відчуваєш смерть*

від смертельного жезла. Я реготнув би, якби мене не накрило хвилиєю заціпеніння.

Чорною хвилиєю.

Чорною хвилиєю, що потягла мене за собою.

4

Мене не здивувало, що я прокинувся живим. Гадаю, дивуватися варто тільки тоді, коли ти прокидаєшся мертвим. У всякому разі, я не відчував жодного дискомфорту, хіба що легке поколювання в руках і ногах. Десь із хвилину чи більше я лежав, дивлячись на сонячний промінь, що мандрував усіма нерівностями оштукатуреної стелі, доки остаточно не отямився від раптової думки:

«Зачекай хвилину, а хіба я не... хіба вони мене не...?!»

Я сів у ліжку і роззирнувся. Якби мені навіть спала божевільна думка, що ця страта мені наснилася, довколишня прозаїчна реальність одразу б її розсіяла. Кімната була трапецієподібною, а вимурувана з каменю і побілена зовнішня стіна — ще й заокруглена. Із меблів у кімнаті було тільки ліжко, і кремова постільна білизна на ньому чудово гармоніювала з фактурою стін і стелі. Ще я побачив масивні дерев'яні двері — зачинені — та аркове вікно в рамі з частим переплетінням. Мені достатньо було лише раз мигцем глянути крізь це вікно на небо кольору ляпіс-лазурі, аби зрозуміти: я все ще на Гіперіоні. Але це жодним чином не могла бути в'язниця в Порт-Романсі: камінь стін був надто старим, двері з надто вибагливим різьбленням, а білизна на ліжку — надто добротною та якісною.